

TÜRELEM ÉS ELSZÁNTSÁG

Türelmünknek oka van, elszántságunk erő. Hosszútávú munkára készülünk, amelyhez kitartás és stratégia kell.

A kultúra az első és legfontosabb tényező az emberi együttélésben. Az evőeszközök sorrendjétől a sietős reggeli üdvözlés kiválasztásán át a katedrálisok architektúrájáig minden beletartozik, ami az emberek közötti viszonyokat emberivé teszi. A kultúra minden, amelyhez a kulcs a nyelv. Minden változás – jó és rossz egyaránt – itt kezdődik.

Jogszabályokat máról holnapra meg lehet változtatni, a közösségi élet szabályainak átalakulása azonban olykor olyan lassú folyamat, hogy menet közben észre sem venni: éppen most is zajlik. Az erdők kiterjedése, a lakónegyedek arculata és a nyelvhasználat módja nemzedékek alatt alakul csak valamicskét, de a nagyapának feltűnik, hogy semmi sem maradt a régiben, miközben unokájával sétál.

Hagyományunk a szabadság foglyává tesz: a kötelességtudat mellett felelősséggel engedi, hogy együtt haladjunk a változással. Bár ezt nem áll hatalmunkban megállítani, lehetőségünk van rá, hogy befolyásoljuk. Hogy például milyen lesz Európa száz év múlva, nem tudjuk – de hiszünk abban, hogy civilizációnk saját erejéből meg tud újulni. Nem az élet múzeumának teremőrei akarunk lenni, viszont az értékek szupermarketjében sem hiszünk.

Világunk eresztékei meglazultak, szokásaink manapság a kelleténél gyorsabban változnak. A csökönnyös ellenállás terméketlensége és a haladás körül csapott fülsiketítő lelkendezés egyaránt eltéveszti a most adódó lehetőségeket – az egyik azt kéri számon a jelenen, ami már elmúlt, a másik ész nélkül rohan a jövőbe. Amint Széchenyi István írta, egy hasonlóképpen sűrű és változásokkal terhes korban: „Minekünk is mozdulnunk kell, akár akarjuk, akár nem, s ne-hogy hátrafelé nyomattassunk, lépjük inkább előre!” A *Kommentár* ezek jegyében újul meg, hogy ugyanaz maradhasson, ami volt. Az új tavaszi lomb sem jelent évről évre új fát, hanem csak új ruhába öltözteti a régi ágait.

A kommunista diktatúra bukása óta eltelt közel három évtized már egy emberöltőt jelent, és közel az idő, amikor elmondhatjuk: annyi év telt el 1989/90 óta, amennyit 1956 után a Kádár-rendszerben töltött az ország. Egyre kevesebb tehát a mentség. Tizenkét évvel ezelőtt, a lap alapításakor a *Méltóság és indulat* című állásfoglalás úgy szólt a távolabbi célokról, hogy „valahol a végén talán feldereng egy olyan ország képe, amelyben immár nem az alapkérdésekről kell vitázni, mert kialakult konszenzus védi közösségeinket és hagyományainkat” (*Kommentár* 2006/1., 3). A derengést mára itt-ott jól látható körvonalak váltották fel. Magyarország jó ideje a saját útját járja, így csak most igazán nagy a tét. A munka nem kevés: a 21. századi Magyarország időhöz és feladathoz illő kulturális kereteinek megteremtése, védelme, továbbfejlesztése. Erre vállalkozunk, a magunk eszközeivel.